

Буклет про протидію
домашньому насиллю та
жорстокому **поводженню в
графстві Віклов**

**Поради, які допоможуть вам і
вашій родині бути в безпеці**

Подяка

Цей пакет матеріалів про домашнє насилля розроблений багатьма групами і агентствами, щоб допомогти тим, хто страждає від домашнього насильства. Він базується на відгуках дивовижних жінок, які звернулись до відповідних служб, розповіли про свій досвід і визначили інформацію, яка могла б їм допомогти.

Зокрема, ми хочемо подякувати службам протидії домашньому насиллю й спеціалістам, які розробили та написали цей буклет. Без них створити ці матеріали було б неможливо.

- Гейлі Мерфі (Hayley Murphy) з ANU Wicklow Domestic Violence Supports та Bray Women's Refuge
- Сержант Падрайг О Мара (Padraig O Mara) та сержант Фіона О'Ніл (Fiona O'Neill) з Національної поліції Ірландії
- Ніям Гарні (Niamh Harney), спеціаліст TUSLA з підтримки жертв домашнього насилля в західному Віклоу
- Надін О'Брайен (Nadine O'Brien) та Алекс О'Галлоран (Alex O'Halloran) з Saoirse Domestic Violence Services

Ми також хочемо подякувати:

- служби, чия оригінальна робота над інформаційним пакетом County Roscommon Domestic Abuse Resource Pack послужила шаблоном для цього документа;
- COPE Galway, які дозволили нам використати деякі матеріали з їхньої книги «Moving On», розробленої їхньою групою SURF; і
- Wicklow CYPSC, які стали спонсорами цієї публікації.

Наведена інформація призначена лише для ознайомлення. Ми зробили все можливе, щоб вона була точною, але ви не повинні покладатися на неї при прийнятті важливих рішень щодо вашого майбутнього.

Зверніться до відповідних служб або агентств, які допоможуть вам прийняти правильне для вас і ваших дітей рішення.

Зміст

Подяка	03	11. Звернення за правовим захистом і звернення до суду	23
1. Отримання допомоги	06	12. Роль Національної поліції Ірландії	24
2. Що таке домашнє насилля?	07	13. Роль Tusla, агентства у справах дітей та сім'ї	25
3. Розпізнавання жорстокого поведіння	09	14. Служби підтримки жертв домашнього насилля у Віклов	27
4. Цикл насилля та його наслідки	11	15. Притулки для жінок та цілодобові телефони довіри	30
5. Планування заходів безпеки при збереженні стосунків	11	16. Інші види підтримки	31
6. Планування заходів безпеки після розриву стосунків	15	17. Відділення та номери телефонів поліції	33
7. Безпечне користування телефоном та Інтернетом	16		
8. Життя з домашнім насиллям у сільській місцевості Віклов	18		
9. Жорстоке поведіння після розлучення	20		
10. Доступні вам засоби правового захисту	22		

1. Отримання допомоги

Якщо ви зазнаєте домашнього насилля, важливо отримати належну допомогу та підтримку. Вашим першочерговим пріоритетом має бути власна безпека і безпека вашої родини. Ми знаємо, як важко зробити цей крок і попросити про підтримку. Ми знаємо, як вам може бути страшно. Але ми також знаємо, що це звернення стане вашим першим кроком до свободи від насилля.

Не всі розуміють, що таке домашнє насилля і як працюють насильницькі стосунки. Деякі люди можуть ігнорувати ваші проблеми або применшувати ваші переживання. Довіряйте своїм відчуттям, і якщо ви вважаєте, що люди не слухають або не сприймають ваші проблеми серйозно, шукайте підтримки в іншому місці.

«Несправедливо, що вам доводиться починати все спочатку і перебудовувати своє життя після того, як хтось завдав вам шкоди. Це розчаровує, болить, і іноді важко змиритися з втраченим часом. Але ви вижили і вже показали свою мужність, силу і здатність змінити хід свого життя. Ці якості підтримуватимуть».

Малюнок дитини члена команди з серфінгу

2. Що таке домашнє насилля?

Домашнє насилля включає цілу низку видів поведінки, але завжди починається з погроз і залякування. Це дозволяє контролювати вас і змусити почуватися безпорадними та наляканими. Погрози та залякування можуть включати в себе:

- пошкодження речей;
- знищення майна;
- пробивання кулаком стіни;
- поводження з пістолетами, ножами або іншою зброєю;
- використання залякувальної мови тіла (гнівний погляд, підвищений голос);
- ворожий допит;
- погрози накласти на себе руки;
- погрози забрати дітей або завдати їм шкоди.

Залякування може також включати переслідування на робочому місці, наполегливі телефонні дзвінки, надсилання текстових повідомлень або електронних листів.

Різні види насилля

Словесне насилля. Включає крики, лайку, вигуки, приниження, обзивання, використання сарказму, висміювання ваших переконань, думок або культурного походження. Така поведінка спрямована на те, щоб зруйнувати ваше почуття власної гідності.

Фізичне насилля. Включає штовхання, удари, ляпаси, удушення, смикання за волосся, удари тощо. Воно також може проявляти себе у використанні зброї, у тому числі вогнепальної, ножів та інших предметів.

Емоційне насилля. Поведінка особи, що навмисно підриває вашу самооцінку та впевненість у собі, змушуючи вас вважати себе дурною або «поганою матір'ю», кажучи вам, що ви божевільні або збожевільні. Включає погрози завдати шкоди вам, дітям, іншим людям або заподіяти шкоду собі. Може проявлятися у вигляді критики щодо одягу, волосся, тіла, того, як ви прибираєте, як готуєте. Поведінка особи настільки нестабільна і непередбачувана, що ви відчуваєте, ніби «на терню сидите». Особа маніпулює й контролює вас, змушуючи відчувати провину.

Соціальне насилля. Включає в себе ізоляцію вас від ваших соціальних мереж і підтримки або шляхом перешкоджання контактам з родиною чи друзями, або шляхом словесного чи фізичного насильства на публіці чи на очах у інших. Це може проявлятися у постійному приниженні друзів і родичів у ваших очах, що призводить до того, що ви поступово втрачаєте зв'язок зі своєю мережею підтримки.

Фінансове насилля. Контроль всіх доходів та грошей, які надходять у домогосподарство. Це відбувається повільно, але буде прогресувати доти, доки ви не станете покладатися на особу у всьому і не будете змушені просити гроші та пояснювати, навіщо вони вам потрібні. Особа може отримувати соціальні виплати, вона може претендувати на опіку над дітьми, залишаючи вас без фінансової підтримки, необхідної для задоволення ваших потреб і потреб вашої родини.

Цифрове насилля. Включає зловживання щодо користування Інтернетом і технологіями, приниження і переслідування в Інтернеті, а також публікації відвертих зображень (так звана «порно-помста»).

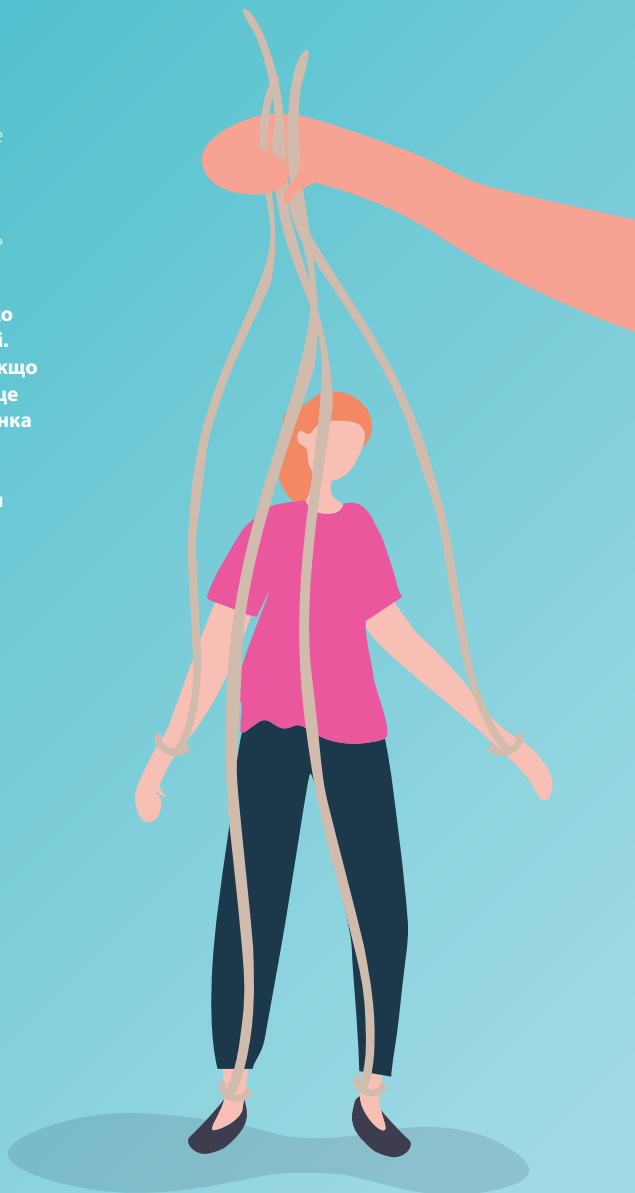
Насилля за дорученням: Це означає, що вас піддають насиллю, використовуючи інших людей, щоб переслідувати вас або звинувачувати вас у правопорушеннях, яких ви не скоювали. Намагаються спровокувати вас на агресивну або навіть антисоціальну поведінку, змушуючи інших погрожувати вам або вашим близьким.

Що таке примусовий контроль?

Примусовий контроль — це стійка модель поведінки, що передбачає контроль і погрози і включає деякі або всі види домашнього насильства, перелічені вище. Це витончена форма насильства. Ви можете навіть не усвідомлювати, що перебуваєте в насильницьких стосунках.

У 2019 році в Ірландії примусовий контроль став злочином.

Примусовий контроль може бути важко виявити, дивлячись на стосунки ззовні. Це також може бути важко помітити, якщо знаходитися у самих стосунках. Часто це починається з малого, і з часом поведінка погіршується. Оскільки кожна стадія насилля стає новою нормою, низька самооцінка може заважати вам бачити реальність вашої ситуації.

3. Розпізнавання жорстокого поводження

Попереджувальні ознаки нездорових стосунків

Відрізнити здорові стосунки від нездорових і насильницьких може бути складно. Немає двох однакових стосунків, тому те, що є нездоровим в одних стосунках, може бути проявом насилля в інших. Хоча ознак насилля у стосунках може бути багато, нижче наведені найпоширеніші з них.

Інтенсивність. Надмірність у діях, що відчувається як «забагато і зарано». Брехня, що приховує невпевненість. Нав'язлива поведінка.

Ревнощі. Ірраціональна, гнівна поведінка, коли ви розмовляєте з кимось, кого він або вона сприймає як загрозу. Постійно звинувачує вас у флірті чи неналежній поведінці.

Гнів. Надмірна реакція на дрібні проблеми. Втрата контролю. Спалахи насильства. Поведінка особи змушує вас відчувати страх.

Контроль. Особа говорить вас, що носити, з ким спілкуватися, коли говорити або що думати.

Ізоляція. Особа наполягає на тому, щоб проводити з вами час тільки наодинці. Відмовляється спілкуватися з вашими друзями та родиною. Вигадує причини, чому ви не повинні бачитися з друзями та родиною.

Саботаж. Особа змушує вас пропустити школу, роботу або щось важливе для вас і для цього починає сварку, прикидається хворою, пориває стосунки з вами або ховає ваш телефон чи ключі.

Критика. Особа словесно ображає вас. Метою є промивання мізків, щоб ви відчували себе нікчемними.

Звинувачення. Змушує відчувати вас відчувати провину. Особа змушує вас почуватися так, ніби ви у всьому винні.

Алкоголь і наркотики. Прояви надмірної емоційності після вживання алкоголю. Особа ридає, погрожує заподіяти собі шкоду, стає жорстокою або гнівливою. Не пам'ятає, що сталося в стані алкогольного сп'яніння. Використання «я був/була у стані сп'яніння» як виправдання неналежної поведінки.

Міф чи факт?

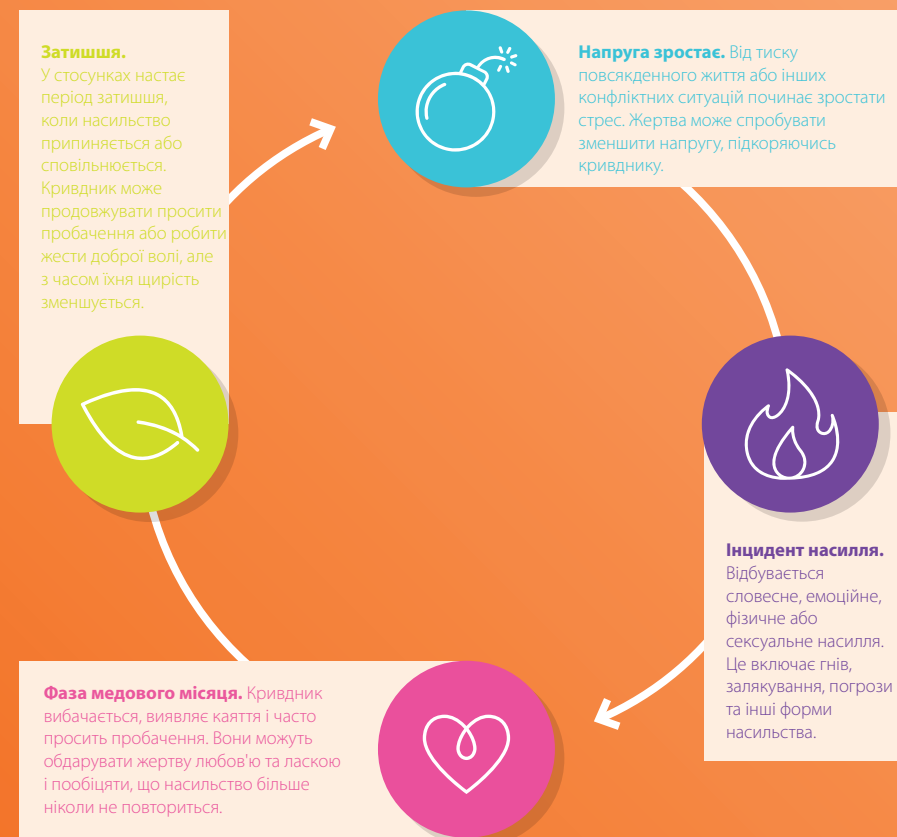
Міф	Факт
Алкоголь та наркотики спричиняють домашнє насилля.	Алкоголь та наркотики не є причинами домашнього насилля. Домашнє насилля — це вибір. Багато кривдників дбають про те, щоб мати під рукою алкоголь або наркотики, щоб використовувати їх як виправдання своїх дій. Кривдники також стверджуватимуть, що їхні дії були зумовлені тим, що вони не могли вживати алкоголь чи наркотики.
Домашнє насилля трапляється лише в сім'ях з низьким рівнем доходу.	Домашнє насилля трапляється в усіх типах сімей, багатих і бідних, у кожній частині країни, в кожній расі, релігії та віковій групі.
Домашнє насилля — це проблема контролю гніву.	Домашнє насилля не має нічого спільного з гнівом. Гнів — це спосіб, яким вони отримують те, що хочуть. Ми знаємо, що кожен кривдник повністю контролює те, що він робить, тому що він може зупинитися, коли хтось стоїть біля дверей, або залишає синці тільки в тих місцях, де їх не видно. Вони не проявляють насилля над усіма, хто їх розлютив.
Кривдники мають низьку самооцінку.	Кривдники вважають, що вони мають право на владу і контроль над своїм партнером. Кривдники прикидаються, що у них низька самооцінка, щоб змусити інших повірити, що вони не винні в насильстві.
Мені не завдають фізичної шкоди, тому це не є насиллям.	Домашнє насилля — це не лише фізичне насилля. Психологічне насилля, емоційне насилля, фінансове насилля та примусовий контроль мають значний вплив на життя, психічне здоров'я та емоційне благополуччя людини.
Є люди в гірших ситуаціях, ніж я.	Кожна ситуація індивідуальна, тому не можна порівнювати свій досвід з досвідом інших. Не має значення, які у вас обставини. Якщо ви зазнаєте домашнього насилля — незалежно від того, якої форми воно набуває — ви маєте право на підтримку та консультацію, незалежно від того, перебуваєте ви у стосунках чи ні.
Ми живемо окремо, тому це не домашнє насилля.	Багато інцидентів домашнього насилля здійснюються колишнім партнером. Іноді домашнє насилля стає очевидним лише тоді, коли ви розриваєте стосунки або намагаєтеся їх розірвати. Це коли вони відчують, що втрачають контроль і хочуть вас покарати.

4. Цикл насилля та його наслідки

Домашнє насилля може здаватися спонтанною або просто звичною суперечкою між двома людьми, які живуть разом. Однак домашнє насилля має певну закономірність, незалежно від того, коли воно трапляється і хто в ньому бере участь. Схема поведінки, або цикл, повторюється. З кожним разом рівень насилля може зростати. На кожному етапі циклу кривдник повністю контролює себе і працює над тим, щоб контролювати та ще більше ізолювати вас.

Якщо це безпечно, ведіть щоденник проявів насилля, який допоможе вам виявити цикл насилля. Це також допоможе, якщо ви вирішите звернутися до суду за судовим наказом або повідомити про насилля в поліцію.

Відстеження циклу насилля і мислення кривдника допоможе вам зрозуміти, що ви не винні в насильстві, а відповідальність лежить на кривднику.

Наслідки домашнього насильства

Жінки

- Панічні атаки
- Посттравматичний стресовий розлад
- Тривожність
- Суїцидальні думки/спроби самогубства
- Виснаження
- Низька самооцінка/невпевненість у собі
- Соціальна ізоляція
- Втрата роботи/бездомність/бідність
- Питання репродуктивного здоров'я тобто небажана вагітність, викидень, проблеми з контрацепцією
- Зловживання психоактивними речовинами
- Фізична травма
- Вплив на зв'язок матері та дитини

Чоловіки

- Панічні атаки
- Посттравматичний стресовий розлад
- Тривожність
- Суїцидальні думки/спроби самогубства
- Виснаження
- Низька самооцінка/невпевненість у собі
- Соціальна ізоляція
- Втрата роботи/бездомність/бідність
- Зловживання психоактивними речовинами
- Фізична травма
- Вплив на зв'язок між батьком і дитиною

Діти

- Нетримання сечі/нічні кошмари/спогади
- Захворювання, пов'язані зі стресом (шкірні захворювання тощо)
- Труднощі з прийомом їжі
- Порушення прихильності
- Відмова навчатися
- Низька самооцінка
- Тривожність
- Ізоляція від однолітків
- Самоушкодження
- Самогубство
- Проблеми з гнівом

Сім'я/відносини

- Образа
- Бездомність
- Ізоляція
- Цикл між поколіннями
- Проблеми психічного здоров'я
- Цап-відбувайло
- Кривдник може мати негативний вплив на стосунки між жертвою і дітьми
- Кривдник може мати негативний вплив на професійну сферу/спільноту
- Безпорадність
- Страх

5. Планування заходів безпеки при збереженні стосунків

Коли ви живете в ситуації насилля, безпека є пріоритетом номер один. Ви не можете контролювати насилля, але ви можете вжити заходів, щоб захистити себе і свою сім'ю. Ваш план заходів безпеки повинен бути унікальним і відповідати вашій ситуації. Зберігайте письмовий план заходів безпеки, тільки якщо це для вас безпечно. Ми можемо допомогти вам скласти план заходів безпеки для вашої конкретної ситуації.

Вийти зі стосунків, в яких панує насилля, може бути складно, і в певний момент це може бути не найкращим варіантом для вас. Якщо ви вирішили залишитися у стосунках, є певні запобіжні заходи, яких ви можете вжити. Наприклад:

- Тримайте у кімнаті, яка замикається зсередини, телефон і запам'ятайте всі номери екстрених служб.

- Завжди носіть з собою мобільний телефон.

- Вирішіть і сплануйте, куди ви підете, якщо все ж таки підете з дому (навіть якщо ви не вважаєте, що вам це знадобиться).

- Придумайте кодове слово, щоб діти, друзі, родина чи сусіди знали, що ви в біді і потребуєте допомоги.

- Якщо це безпечно, тримайте сумочку або дорожню сумку з важливими номерами телефонів і речами в такому місці, де ви зможете взяти їх, якщо вам потрібно буде поспіхом піти.

- Якщо у вас є автомобіль, переконайтеся, що ви припаркували його так, щоб у разі потреби ви могли швидко виїхати (наприклад, припаркуйте його передньою частиною назовні).

- Завантажте застосунок Bright Sky Ireland на свій телефон.

ЯКЩО ВАМ ЗАГРОЖУЄ НЕБЕЗПЕКА АБО ВИ ЗАЗНАЛИ НАПАДУ, зателефонуйте до поліції за номером 999/112.

Втікайте звідти, якщо можете.

Якщо ви не можете вийти, не заходьте в такі місця, як кухня або гараж, де є багато потенційної зброї.

Уникайте маленьких кімнат, де ви можете опинитися в пастці, а також кімнат без вікон.

Застосунок Bright Sky

Bright Sky App — це безкоштовний застосунок, який з'єднує жертв домашнього насилля і жорстокого поводження зі службами, що надають консультаційну і іншу допомогу по всій країні. Він виглядає як діючий застосунок про погоду і забезпечує максимальну конфіденційність і безпеку. Будьте обережні, коли ділитися інформацією в застосунку. Застосунок був розроблений фондом Vodafone Ireland Foundation у співпраці з Women's Aid та An Garda Síochána.

6. Планування заходів безпеки після розриву стосунків

Ми знаємо, що розрив стосунків не завжди означає припинення насильства. Багато людей зазнають насильства з боку колишніх партнерів (це називається насиллям після розриву стосунків).

Ось кілька речей, які ви можете зробити, щоб залишатися в безпеці після того, як пішли.

- Підтримуйте зв'язок з місцевою службою протидії домашньому насиллю. Вони допоможуть вам спланувати план заходів безпеки в разі зміни обставин.
- Якщо можливо, змініть номер телефону.
- Ігноруйте дзвінки за допомогою автовідповідача та не відповідайте на дзвінки з незнайомих номерів.
- Зберігайте всі повідомлення, які містять погрози або порушують судову заборону щодо домашнього насильства (судові заборони щодо домашнього насильства описані на стор. 22).
- Відкривайте рахунки (банківські, домогосподарські тощо) тільки на своє ім'я.
- Урізноманітніть свій розпорядок дня — змініть маршрут на роботу і не відвідуйте один і той самий банк чи магазин занадто часто.
- Якщо вам доводиться зустрічатися з колишнім партнером і надавати йому доступ (відвідування з дітьми), намагайтеся робити це в публічному місці. Ми обговоримо ці питання з вами під час сесії з планування заходів безпеки.
- Підготуйте своїх дітей, щоб вони знали, що робити, якщо хтось прийде до них додому або в школу і буде шукати вас (або їх). Повідомте їхнім вчителем, що тільки ви маєте право забирати дітей зі школи.
- Встановіть застосунок Bright Sky Ireland на свій телефон.

7. Безпечне користування телефоном та Інтернетом

Якщо ви відчуваєте, що за вашими діями в Інтернеті та телефоном стежать, то, швидше за все, так воно і є. Ось кілька способів безпечного використання комп'ютера або телефону.

- Не змінюйте свою електронну діяльність раптово.
- Продовжуйте використовувати комп'ютер або телефон, за яким ведеться спостереження, для безпечних завдань, таких як перевірка прогнозу погоди.
- Щоб дослідити план втечі або попросити про допомогу, використовуйте безпечний комп'ютер.
- Ви можете знайти безпечний комп'ютер у бібліотеці, Інтернет-кафе або вдома у друга, якому ви довіряєте.
- Облікові записи електронної пошти, служб миттєвих текстових повідомлень та месенджерів можна легко відстежити, тому використовуйте різні акаунти, про які не знає кривдник. Подолання насильства, жорсткого поводження та переслідування може бути дуже складним і небезпечним.
- Зверніться до місцевої служби допомоги жертвам домашнього насильства. Ми допоможемо вам скласти план заходів безпеки та розповімо про інші варіанти.

Це може зробити будь-хто

Комп'ютери та телефони зберігають багато інформації про те, як вони використовуються. Для їх перевірки не потрібно володіти спеціальними навичками. Це може зробити будь-хто, використовуючи такі інструменти, як шпигунські програми, реєстратори натискання клавіш та базові техніки зламу.

Видалення недостатньо

Неможливо видалити всі «сліди» вашої діяльності в Інтернеті. Навіть якщо ви видалите всю історію переглядів, є способи побачити, що ви переглядали.

Зверніться на гарячу лінію

Електронна пошта, месенджери та програми обміну миттєвими повідомленнями не є безпечними способами поговорити з кимось про безпеку, в якій ви перебуваєте. Якщо ви користуєтесь ними, використовуйте безпечний комп'ютер та обліковий запис, про який ваш кривдник не знає. Якщо це можливо, зателефонуйте, на гарячу лінію.

Раптові зміни

Якщо за вами стежать, може бути небезпечно раптово змінювати електронну поведінку. Наприклад, раптове видалення історії відвіданих сторінок може викликати додаткові підозри, якщо ви не робите цього регулярно. Замість цього продовжуйте використовувати комп'ютер або телефон, за яким ведеться спостереження, для безпечних дій, наприклад, для перегляду прогнозу погоди. Щоб розробити план втечі, знайти роботу чи житло або попросити про допомогу, використовуйте безпечний комп'ютер.

Де знайти безпечніший комп'ютер?

Може бути безпечніше користуватися комп'ютером у публічній бібліотеці, вдома у друга, якому ви довіряєте, або в Інтернет-кафе. (www.safeireland.ie/get-help/safety-information/information-on-internet-and-computer-safety/, 2021)

Пояснення деяких понять

Насилля

ображати, кривдити, калічити, гвалтувати або приставати до іншої людини. Насильницька поведінка може включати, але не обмежується цим, фізичне насилля, емоційне насилля, фінансове насилля та словесне насилля.

Грумінг

навмисне використання тактики, спрямованої на дотримання вимог та уникнення розкриття.

Спільне виховання дітей

процес, коли двоє батьків спільно виховують дитину, навіть якщо вони розлучені або розірвали стосунки і більше не живуть разом.

Залякування

налякати або погрожувати комусь, зазвичай для того, щоб змусити його зробити щось, чого він не хоче.

8. Життя з домашнім насиллям у сільській місцевості Віклов

Більше одного з чотирьох (27%) жителів графства Віклов проживає в сільській місцевості.

Потужний дух громади — одна з радощів сільського життя. Але він може бути потужним ще й у приховуванні домашнього насилля і у сприянні насиллю. Це відбувається не свідомо чи за бажанням, а в силу природи сільських громад.

У сільську громаду майже неможливо звернутися за допомогою без відома інших, зателефонувати в поліцію так, щоб інші не дізналися, конфіденційно поділитися своїми страхами, не побоюючись, що кривдник дізнається про це.

Не усвідомлюючи цього, громада може сприяти насиллю, дозволяючи кривднику діяти майже безперешкодно. Існують також свідчення того, що кривдники навмисно «вербують» громаду на свою користь, щоб ще більше контролювати та ізолювати жертву. Це може безпосередньо вплинути на реакцію щодо запиту жертви.

Додаткові виклики в сільській місцевості

Проживання в сільській місцевості може створювати додаткові проблеми для жертв домашнього насильства, а також для місцевих медичних працівників. Кривдникам легше ізолювати та контролювати своїх жертв. Досвід жертв насильства може бути гіршим через реальії життя у сільській місцевості через перелічені нижче фактори.

Обмежений доступ до служб

- обмежений доступ до послуг мобільного зв'язку і Інтернету (цифрова бідність);
- обмежений або відсутній громадський транспорт;
- обмежений доступ до звичайної медичної допомоги;
- збільшення часу реагування поліції та бригад швидкої медичної допомоги.

Більше небезпек

- зброя та небезпечні інструменти є більш доступними;
- гірший стан доріг, особливо в погану погоду.

Більше стресів

- сезонна робота може залишити жертву в «пастці» з кривдником на тривалий час;
- економічні умови життя фермерських господарств, такі як одноосібний дохід. Якщо ферма є єдиним джерелом доходу, може не вдатися домогтися заборонного припису, щоб утримати кривдника подалі від ферми. Кривднику можуть заборонити доступ до сімейного будинку, але не до ферми.

Емоційні прив'язаності та проблеми

- емоційні умови життя на фермі часто включають сильний зв'язок з тваринами та землею;
- літні члени громади рідше подорожують або отримують доступ до послуг за межами своєї місцевості;
- стигма та сором: у сільській громаді менше анонімності, тому ви можете відчувати, що не можете обговорювати або повідомляти про інциденти.

9. Жорстоке поводження після розлучення

Навіть після того, як пари розлучаються, багато кривдників продовжують насильницьку поведінку, беручи участь у кампаніях переслідування. Для стороннього спостерігача переслідування іноді може виглядати як акт любові. Наприклад, деякі зловмисники залишають записки на лобовому склі автомобіля, роблять послуги, залишають квіти та інші подарунки, телефонують.

Інші тактики включають нескінченні судові слухання, спрямовані на зменшення ваших фінансових та емоційних ресурсів, або використання побачень з дітьми як можливості для подальшого переслідування.

Кривдник може шукати способи емоційного шантажу, домагаючись або погрожуючи домагатися опіки над дітьми. Або вони можуть безпідставно звинуватити вас у шахрайстві при отриманні соціальної допомоги, або у нехтуванні дітьми і повідомити про вас в Tusla.

«Незалежно від того, чи ви розійшлися, чи все ще живете з кривдником, ви можете подати заяву на отримання охоронного ордеру. Щоб ознайомитись з доступними варіантами юридичного захисту, див. розділ 10.

Сексуальні домагання: Кривдник надсилає кілька електронних листів, постів, поштових переказів, погроз або ласкавих повідомлень у текстах, через соціальні мережі, третіх осіб, дітей тощо.

Переслідування: Кривдник з'являється без попередження в помешканні іншої сторони, в будинку сім'ї, на сімейних зустрічах, на роботі, в спортзалі, дитячій школі тощо. Кіберпереслідування через соціальні мережі або засоби цифрового зв'язку. Може використовувати третіх осіб для переслідування.

Фінансове насилля: Кривдник навмисно відмовляє у грошах або блокує доступ до них, позбавляє дітей фінансової підтримки — освіти, соціальних заходів, відпочинку. Залишає тягар несплачених боргів: кредити, борги за кредитними картками, іпотечні платежі тощо.

Сімейний суд: Кривдник використовує суд у сімейних справах, щоб викликати роздратування неправдивими звинуваченнями. У судовому процесі часто грає роль жертви. Використовує рішення суду як зброю. Робить кілька неправдивих заяв у поліцію та соціальні служби.

Кампанія з наклепу: Кривдник робить завідомо неправдиві твердження зі злим умислом, щоб дискредитувати репутацію або особистість іншої сторони.

Прийиження гідності: Потерпіла/потерпілий зазнає психологічного тиску, неприйняття, приниження з боку сім'ї, друзів, громади та/або релігійних груп за те, що пішов від кривдника.

Батьківське відчуження/контрбатьківство: Кривдник маніпулює дітьми проти другого з батьків. Може порушити домовленості щодо контактів. Часто сіє розбрат між братами та сестрами. Навмисно протидіє діям або рішенням іншого з батьків щодо дітей. Часто засуджує або критикує дисциплінарні заходи чи розпорядок іншого з батьків.

10. Доступні вам засоби правового захисту

Якщо ви зазнаєте домашнього насильства або жорстокого поводження, ви можете звернутися до суду із заявою про видачу охоронного припису. У всіх службах протидії домашньому насильству є спеціалісти з юридичної підтримки, які допоможуть вам на кожному етапі подачі заяви на видачу охоронного припису.

Цей розділ містить інформацію щодо типів судових приписів, за якими можна звернутися. В основному, існують два типи приписів.

- Тимчасові приписи, які надають вам негайний захист. До них відносяться охоронні приписи (Protection Order), тимчасові заборонні приписи (Interim Barring Order) та екстрені заборонні приписи (Emergency Barring Order).
- Довгострокові приписи. До них відносяться заборонні приписи (Barring Order) та приписи про забезпечення безпеки (Safety Order). Заборонні приписи можуть діяти до трьох років, якщо вони видаються районним судом, і безстроково, якщо вони видаються окружним судом. Приписи про забезпечення безпеки можуть діяти до п'яти років.

Охоронний припис

Цей припис дозволяє партнеру, який чинить насильство, залишатися вдома, але забороняє йому застосовувати насилля чи погрожувати вам. Якщо кривдник не живе з вами, охоронний припис може заборонити йому стежити за вашим будинком або перебувати поруч з ним. Охоронний припис також може заборонити кривднику стежити за вами або спілкуватися (в тому числі телефоном, електронною поштою та соціальними мережами) з вами або особою, яка знаходиться на вашому утриманні.

Тимчасовий заборонний припис (Interim Barring Order)

Схожий на заборонний припис. Його видача означає, що кривдник не зможе зайти до вас додому. Такий припис також може заборонити кривднику стежити за вашим будинком або перебувати поруч з ним, стежити за вами або вашим чи спілкуватися з ними (у тому числі телефоном, електронною поштою або через соціальні мережі). Щоб подати заяву на отримання тимчасового заборонного припису, ви повинні мати рівну або більшу частку в майні.

Екстрений заборонний припис (Emergency Barring Order)

За наявності безпосереднього ризику або нанесенні вам шкоди, але ви не маєте рівної або більшої частки у майні, ви можете подати заяву на отримання екстреного заборонного припису. Це тимчасовий припис, подібний до тимчасового заборонного припису, і означає, що кривдник не може увійти в будинок протягом 8 днів.

Припис про забезпечення безпеки (Safety Order)

Захисний припис означає, що кривдник може залишатися в будинку, але не може застосовувати насильство або погрози проти вас або особи, яка перебуває на вашому утриманні. Якщо кривдник не живе з вами, припис про забезпечення безпеки може заборонити йому стежити за вашим будинком або перебувати поруч з ним. Припис про забезпечення безпеки може також заборонити кривднику слідувати за вами або особою, яка перебуває на вашому утриманні, чи спілкуватися з вами (у тому числі телефоном, електронною поштою або через соціальні мережі). Припис про забезпечення безпеки, виданий у районному суді, може діяти до п'яти років. Припис про забезпечення безпеки, виданий в окружному суді, не обмежений у часі.

Заборонний припис

Якщо суд виносить заборонний припис, кривдник повинен залишити сімейне помешкання до закінчення терміну його дії. Припис може видаватися на будь-який термін до 3 років.

11. Звернення за правовим захистом і звернення до суду

Чи повинен я сказати кривднику, що подаю заяву про видачу судового припису?

Якщо ви подаєте заяву на отримання охоронного припису, тимчасового заборонного припису або екстреного заборонного припису, повідомляти кривдника не потрібно. Також для отримання такого припису присутність кривдника не обов'язкова. Ви приходите до суду і заповнюєте заяву, в якій вказуєте причини, чому вам потрібен припис. На основі наданої інформації суддя приймає рішення про видачу тимчасового припису.

Якщо суд видає один з таких приписів, суддя зазвичай наказує поліції повідомити про це кривдника. Суд також надішле наказ кривднику разом із повісткою про виклик до суду на слухання справи про видачу заборонного або припису про забезпечення безпеки.

Чи отримає кривдник судимість, якщо я подам заяву на видачу судового припису?

Ні. Охоронний припис видається у з цивільним (а не кримінальним) правопорушенням. Це не вважається кримінальним правопорушенням, якщо припис не порушується.

Чи потрібен мені адвокат?

Для отримання тимчасового припису вам не потрібен адвокат. Однак ми радимо звернутися до адвоката або юридичної консультації перед зверненням до суду за заборонним приписом або приписом для забезпечення безпеки. Залежно від рівня вашого доходу ви можете мати право на отримання безкоштовної юридичної допомоги.

Чи потрібно звертатися до поліції?

Після отримання тимчасового судового припису (захисного припису, тимчасового заборонного припису або екстреного

заборонного припису) ми рекомендуємо вам негайно звернутися до місцевого відділення поліції та надати їм його копію. Після того, як суд надішле копію припису до поліції, обробка може зайняти кілька днів.

Що робити у разі порушення припису?

Якщо кривдник не дотримується умов, викладених в приписі (наприклад, якщо він заходить до вашого помешкання, хоча йому заборонено туди заходити), це є порушенням припису. Якщо це сталося, негайно зверніться до поліції. У наказі чітко прописані умови, яких необхідно дотримуватися. Якщо ви не впевнені, чи є те, що сталося, порушенням, все одно зверніться до поліції, зробіть заяву і нехай вони вирішують це. Ми готові підтримати вас протягом усього цього процесу.

Що відбувається на повному слуханні?

Слухання справи щодо заяви про видачу охоронного або заборонного припису відбувається у закритому режимі, на ньому присутні лише ви, відповідач (кривдник), суддя та секретар судового засідання. Суддя може заслухати свідчення третьої сторони, наприклад, представника поліції, дитини, родича або друга. Однак це відбувається лише в тому випадку, якщо вони були свідками подій, які мають відношення до вашої справи. Ваш адвокат розповість вам про цей процес.

Що станеться, якщо кривдник не з'являється до суду?

Якщо кривдник не присутній на повному слуханні, суддя може заслухати ваші свідчення. Якщо заява буде задоволена, суддя видасть судовий припис, навіть за відсутності кривдника про припис якнайшвидше, бажано через поліцію, або через суд. Припис не набуває чинності, доки про нього не буде повідомлено кривднику. Іноді суддя може перенести розгляд справи на пізніший термін.

12. Роль Національної поліції Ірландії

«Національна поліція Ірландії серйозно ставиться до випадків домашнього та сексуального насилля і готова прийти на допомогу».

Домашнє насилля може набувати різних форм. Це може бути фізичне, сексуальне, емоційне, психологічне або фінансове насилля. Воно може відбуватися в сім'ї або стосуватися теперішнього чи колишнього партнера, незалежно від статі чи сексуальної орієнтації.

Якщо ви зазнаєте домашнього насилля, ви можете відчувати ізольованість та самотність. Ви можете не знати, кому довіряти і кому можна розповісти про це. Звертатися до поліції може бути страшно, але якщо вам загрожує небезпека, ми просимо вас телефонувати за номером **999**.

Коли ви зателефонуєте за номером 999, представник поліції прибуде до вас у формі на патрульній машині з розпізнавальним знаком. Представник поліції переконується, що вам не загрожує безпосередня небезпека. Коли він переконується, що ви в безпеці, у вас буде час обговорити з поліцією, чому саме ви зателефонували.

Якщо вам не загрожує безпосередня небезпека і вам потрібна порада чи допомога, ви можете звернутися до місцевого відділку поліції. Вас зустрінє поліцейський у формі, і ви можете попросити поговорити з ним наодинці.

Представник поліції сяде поруч і поставить кілька запитань. На ці питання немає правильних чи неправильних відповідей. Нам просто потрібно отримати якомога більше інформації, щоб переконатися, що ви в безпеці зараз і надалі також будете в безпеці.

У випадку, якщо охоронний припис вже був виданий, і кривдник його порушив, поліція заарештує його. Якщо охоронного припису немає, але існує підозра, що було скоєно правопорушення, ми маємо право заарештувати особу. Ми розслідуємо всі правопорушення та приймемо вашу заяву. Ми можемо вилучити будь-який предмет, який, на нашу думку, є доказом в рамках розслідування.

Співробітник поліції, з яким ви розмовляєте, надасть вам детальну інформацію про відповідні служби підтримки та зв'яжеться з вами після вашого дзвінка. (www.garda.ie/en/crime/domestic-abuse/domestic-abuse.html, 2021)

Ми, як спеціалісти з протидії домашньому насильству, завжди рекомендуємо вам дізнаватися імена поліцейських, які приходять до вас додому. Це допоможе вам пізніше, якщо вам потрібно буде зв'язатися з ними з будь-якого питання. Якщо ви повідомляєте про злочин або порушення охоронного припису, ми готові допомогти вам і підтримати вас у цьому процесі.

An Garda Síochána
Ireland's National Police and Security Service

13. Роль Tusla, агентства у справах дітей та сім'ї

Ми знаємо, що багато людей з дітьми, перебуваючи у насильницьких стосунках, бояться звертатися по допомогу, тому що бояться, що Tusla забере у них дітей. Ми сподіваємося, що наведена нижче інформація допоможе вам зрозуміти роль Tusla у справах про домашнє насильство.

Зазвичай, первинне направлення до Tusla здійснюється поліцією після виклику на інцидент, у якому присутня дитина або діти.

Коли ми отримуємо направлення, наша перша турбота — це безпосередня безпека дитини.

Один з наших соціальних працівників працюватиме з сім'єю, щоб розробити найкращий план для забезпечення безпеки дитини або підлітка. Наприклад, план може передбачати складання списку членів сім'ї або друзів, яким ви або діти (якщо вони достатньо дорослі) можете зателефонувати і розповісти про все, що їх турбує. Або ж план може передбачати організацію переїзду в безпечне місце, якщо трапиться інцидент.

Соціальний працівник також поспілкується з кривдником, щоб визначити, що провокує насильство, і що кривдник може зробити, щоб не вдаватися до насильницької поведінки.

Соціальні працівники також допомагають сім'ям отримати доступ до необхідних послуг, включаючи консультування, послуги з підтримки жертв домашнього насилля та юридичні послуги.

Наразі в відділенні Tusla у Віклів працюють спеціалісти з протидії домашньому насиллю, які нададуть вам допомогу та підтримку.

TUSLA
An Ghníomhaireacht um
Leanaí agus an Teaghlach
Child and Family Agency

Пояснення деяких понять

Газлайтинг

тип психологічного насильства, коли кривдник використовує брехню або хитрощі, щоб змусити іншу людину сумніватися у своїй пам'яті та психічному здоров'ї. Газлайтинг має багато проявів: від наполягань кривдника на тому, що насильства ніколи не було, до підстроювання дивних інцидентів, щоб збити жертву з пантелику.

Ізоляція

перевірка або блокування ваших телефонних дзвінків, електронної пошти та облікових записів у соціальних мережах; вказівки, куди ви можете і куди не можете ходити; заборона на побачення з друзями та родичами; запирання вас удома

Переслідування

особа стежить за вами; перевіряє вас; не дає вам можливості залишатися наодинці (наприклад, відкриває вашу пошту, копається у вашому ноутбукі, планшеті чи мобільному телефоні); постійно перевіряє, хто вам телефонував; ставить вас у незручне становище на людях; супроводжує вас куди б ви не пішли

Загрози

гнівні жести; використання фізичного розміру для залякування; крики; знищення вашого майна; ламання речей; пробивання стін; погрози ножем або пістолетом; погрози вбити або завдати шкоди вам і дітям; погрози вбити або завдати шкоди домашнім улюбленицям; погрози самогубством

Переслідування

модель повторюваної небажаної поведінки, яка викликає у вас відчуття страху або дискомфорту. Так можуть вчиняти як чоловіки, так і жінки. Переслідування може поєднуватись зі страхом насильства або не містити цього аспекту. Поширена тактика — залишати часті повідомлення, чекати в місцях, де ви, ймовірно, будете перебувати, і дарувати небажані подарунки

14. Служби підтримки жертв домашнього насилля у Віклів

Якщо вам потрібна допомога, зверніться до будь-якої з наведених нижче служб.

ANU Wicklow Domestic Violence Supports

Телефонуйте або пишіть на номер 086 059 7560 з 9:00 до 17:00 з понеділка по п'ятницю

www.anuwicklow.ie

outreach@braywomensrefuge.com

ANU Wicklow Domestic Violence Supports надає послуги на рівні громади для допомоги жінкам, які зазнають домашнього насилля, отримати доступ до підтримки, щоб залишатися в безпеці у власному помешканні. Наша команда веде інформаційно-просвітницьку роботу і охоплює більшу частину графства Віклів від Брея до Арклоу, від Віклів до Карню та всі райони між ними.

Ми пропонуємо наступні послуги:

- емоційна підтримка жінок, які зазнали або зазнають фізичного, емоційного, сексуального чи фінансового насилля;
- програми з підвищення обізнаності про домашнє насилля;
- планування заходів безпеки;
- команда підтримки допоможе вам подати заяву на отримання судового припису, отримати правову допомогу, підготуватися до суду та відвідає засідання разом з вами;
- підтримка у спілкуванні з поліцією, адвокатами, соціальними працівниками та юридичним персоналом;
- підтримка після отримання судового припису.

Жіночий притулок Bray Womens Refuge

Цілодобова гаряча лінія: 01 286 6163

Короткострокове житло для жінок у кризовій ситуації.

Наш притулок працює 24 години на добу, 365 днів на рік.

Денна служба надає індивідуальну підтримку за попереднім записом.

Служба Saoirse Domestic Violence Services

Цілодобова гаряча лінія: 01-463 0000

WhatsApp: 087 104 9863 з 9:00 до 17:00

Миттєве повідомлення: @saoirse_dvs

helpline@sdvs.ie / outreach@sdvs.ie

Служба Saoirse Domestic Violence Services надає комплексні послуги жінкам і дітям, які зазнають психологічного, фізичного, сексуального чи фінансового насильства.

Послуги Saoirse

- Цілодобова гаряча лінія, де надають підтримку та неупереджено вислухають 01 463 0000.
- Короткострокове житло для жінок і дітей у кризовій ситуації.

- Наші притулки працюють 24 години на добу, 365 днів на рік.

- Денна служба, що надає індивідуальні консультації за попереднім записом.

- Терапевтична ігрова кімната на території закладу з кваліфікованими працівниками для підтримки дітей, які проживають у закладі.

- Послуги індивідуальної підтримки, практичної допомоги та супроводу у суді для жінок, які не можуть або не хочуть звертатися до притулку. Наша інформаційно-просвітницька служба працює у Дубліні 10 і 12, Південно-Західному Дубліні і Західному Віклоу.

- Інформаційні бесіди та семінари з питань протидії домашньому насильству для груп та шкіл.

- Індивідуальні навчальні програми з питань протидії домашньому насильству для державних і недержавних організацій.

Спеціаліст TUSLA з підтримки жертв домашнього насильства

Building 2, Vista Primary Care Centre, Ballymore Rd., Naas, Co Kildare

353 (0) 45 839 300 / 086 027 3556

niamhm.harney@tusla.ie

Спеціаліст Tusla з підтримки жертв домашнього насильства працює у Західному Віклоу, Кілдері і Південно-Західному Дубліні. Команда підтримки жертв домашнього насильства тісно співпрацює з відділом соціальної роботи Tusla, волонтерськими та громадськими організаціями, щоб безпосередньо реагувати на звернення про домашнє насильство.

Жінки можуть отримати підтримку незалежно від того, чи залучений соціальний працівник, чи ні.

Ми приймаємо направлення від соціальних працівників Tusla, Prevention Partnership Family Support, громадських організацій та самих жінок.

Послуги спеціаліста з підтримки жертв домашнього насильства

- Індивідуальна підтримка. Зустріч з жінкою на етапі, коли вона перебуває у стосунках.

- Інформація про судові приписи і послуги супроводу у суді.

- Зв'язок з притулками та іншими службами, що надають допомогу жертвам домашнього насильства.

- Робота із захисту прав.

- Планування заходів безпеки.

- Підтримка на зустрічах з питань захисту дітей та інших зустрічах Tusla.

- Підтримка через процес Meitheal.

- Доступ до низки послуг з профілактики, партнерства та підтримки сім'ї.

- Перенаправлення до інших служб.

- Інформація про підтримку громад.

- Підтримка фахівців, які працюють з жінками, що зазнали домашнього насильства або жорстокого поведіння.

- Фасилітація групи підтримки жертв домашнього насильства «Strength in Numbers».

15. Притулки для жінок та цілодобові телефони довіри

Графство	Притулок	Телефон:
Клер	Clare Haven Service	065 682 2435
Корк	Good Shepherd Cork	021 427 4240
Корк	Cuanlee Refuge	021 427 7 698
Дублін	Служба Saoirse Domestic Violence Services	01 463 0000
Дублін	Sonass Domestic Violence Charity	01 866 2015
Дублін	Aoibhneas Domestic Abuse Support for Women and Children	01 867 0701
Голвей	COPE Galway Domestic Abuse Service	091 565 985
Керрі	Adapt Kerry Women's Refuge and Support Service	066 712 9100
Кілдер	Teach Tearmainn	045 527 584
Кілкенні	AMBER, Kilkenny Women's Refuge	1850 424 244
Лімерик	ADAPT Domestic Abuse Services	1800 200 504
Лут	Women's Aid Dundalk	042 933 3244
Лут	Drogheda Women's Refuge	041 984 4550
Мейо	Mayo Women's Support Service	094 902 5409
Міт	Meath Women's Refuge	046 902 2393
Тіпперері	Cuan Saor Women's Refuge	1800 576 757
Уотерфорд	Oasis House Refuge	1890 264 364
Вестміт	Esker House Refuge	090 647 4122
Вексфорд	Wexford Women's Refuge	1800 220 444
Віклоу	Bray Women's Refuge	01 286 6163

16. Інші види підтримки

Центр по роботі з кочівниками (Pavee Point Traveller and Roma Centre)

01 878 0255

www.paveepoint.ie

bridgie.collins@pavee.ie / laura.pohjolainen@pavee.ie

У рамках цього проекту організація спеціалістів з інформування жінок-тревелерів (TAWW) працює з місцевими постачальниками послуг, організаціями та кочовими спільнотами. TAWW не спеціалізується на роботі з жертвами домашнього чи сексуального насильства. Проте фахівці цієї організації можуть підтримати, слухаючи і вірячи, а також перенаправити жертву до спеціалізованих служб.

Кризовий центр допомоги жертвам зґвалтувань у Дубліні (Dublin Rape Crisis Centre)

1800 77 8888

www.drcc.ie

info@rcc.ie

Кризовий центр допомоги жертвам зґвалтувань у Дубліні — державна організація, що пропонує широкий спектр послуг особам, які постраждали від сексуального насильства, посягань, сексуальних домагань чи сексуального насильства у дитинстві.

Наша служба в першу чергу призначена для допомоги дорослим, але для дітей віком від 16 до 18 років за згодою батьків доступні кризові консультації.

Послуги організації:

- національна цілодобова гаряча лінія;
- підтримка у веб-чаті;
- індивідуальні консультації;
- судовий супровід;
- інформаційно-просвітницькі послуги;
- спеціалізоване навчання;
- молодіжні програми та робота з підлітками;
- підвищення обізнаності та проведення кампаній;
- правозахисна і політична робота.

Наша мета — запропонувати допомогу та підтримку всім, хто зазнав сексуального насильства будь-якого роду. Це могло статися нещодавно, кілька років тому або в дитинстві.

Ми приймаємо дзвінки від людей різного віку, віросповідання, етнічних груп та орієнтацій. Наші консультанти поспілкуються з друзями, родичами та зацікавленими особами, а також дадуть відповіді на загальні запитання.

У Кризовому центрі допомоги жертвам зґвалтувань у Дубліні ми розуміємо, що для того, щоб вперше зателефонувати або завітати до центру, потрібна сміливість, і запевняємо вас, що якщо ви звернетеся до нас, до вас поставляться з гідністю і повагою.

Організація допомоги жертвам сексуального насилля (SATU)

01 817 1736 або 01 817 1700 в неробочий час

rotunda.ie/satu

www2.hse.ie/services/sexual-assault-treatment-units/sexual-assault-treatment-units.html

satu@rotunda.ie

SATU надає легкодоступну, комплексну допомогу жінкам і чоловікам, які пережили сексуальне насилля. SATU — це безпечне місце, куди можна звернутися, якщо ви стали жертвою зґвалтування або сексуального насилля.

У лікарні Rotunda SATU ви зустрінетеся з судово-медичним експертом і медсестрою. Їх роль полягає в тому, щоб оперативно

надати вам медичну допомогу і підтримку, а також запропонувати провести збір доказів для суду.

Види підтримки, які пропонує SATU

- Судово-медична експертиза за участю поліції.
- Судово-медична експертиза з можливістю подання звіту до поліції пізніше.
- Медичний огляд репродуктивної системи.
- Введення ліків, наприклад, вакцинація та екстрена контрацепція.

- Направлення для психологічної підтримки у Dublin Rape Crisis Centre and CARII.

Мережа SATU по всій Ірландії опікується особами будь-якої статі і гендерної ідентичності у віці старше 14 років. Вони надають допомогу без осуду і тісно співпрацюють з працівниками служби підтримки як з RCC, так і з CARII.

Допомога чоловікам (Men's Aid)

01 554 3811

www.mensaid.ie

hello@mensaid.ie

Men's Aid Ireland, раніше відома як Amen, є єдиною спеціалізованою державною службою підтримки чоловіків та їхніх сімей, які зазнають домашнього насильства в Ірландії. Наша професійна та кваліфікована команда підтримки має багаторічний досвід у наданні допомоги чоловікам та сім'ям, які зазнають домашнього насильства.

Послуги Men's Aid:

- національна лінія довіри 015543811;
- юридична клініка: інформація про охоронні приписи, приписи із забезпечення безпеки, заборонні приписи;
- індивідуальна практична підтримка: пояснення судової документації, планування заходів безпеки, плани догляду;
- консультування по телефону та особисто;
- сертифіковане навчання: всі сфери домашнього насилля, включаючи примусовий контроль.

17. Відділення та номери телефонів поліції

Відділення	Номер телефону
Wicklow District	(0404) 67107
Greystones	(01) 666 5800
Roundwood	(01) 281 8142
Newtownmountkenedy Garda Station	(01) 281 9222
Bray Garda Station	(01) 666 5300
Ashford Garda Station	(0404) 49220
Rathdrum Garda Station	(0404) 46206
Arklow Garda Station	(0402) 32304
Blessington Garda Station	(045) 865 202
Aughrim Garda Station	(0402) 36142
Tinahely Garda Station	(0402) 38102
Carnew Garda Station	(053) 942 6102
Shillelagh Garda Station	(053) 942 9102
Dunlavin Garda Station	(045) 401 211
Baltinglass Garda Station	(059) 648 2610

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ: деякі з перелічених вище відділень поліції можуть працювати лише неповний робочий день.

**Сподіваємося, що інформація
у цьому буклеті була для вас
корисною.**

